

Viorel MOCAN

**Efectele manipulării
în dictatură
și în democrație**

Confesiunile unui contraspion

Prefață – Prof. univ. dr. **Traian VEDINAȘ**

Editura VICOVIA

Bacău – 2022

Adevărata iubire pentru țară este necondiționată.

Autorul

Întrebările pe care majoritatea oamenilor și le pune legitim sunt „încotro se îndreaptă țara”, „ce se va alege de țara noastră”, „cine conduce de fapt România?” Sunt întrebări legitime, consecința a ceea ce trăim, vedem, suportăm și acceptăm de 26 de ani încoace, cu contribuția nemijlocită și foarte consistentă a mass-media, aflate aproape în totalitate în proprietatea corporațiilor, a cercurilor de interese și de care serviciile de informații nu sunt străine.

Nu-mi propun să fac analize, nici nu am căderea pentru așa ceva, sunt destui oameni în țara asta, bine pregătiți, care ar putea-o face și care de cele mai multe ori se feresc sau sunt pur și simplu împiedicați să o facă prin marginalizarea lor de către sistem.

Dacă cei avizați vor face o analiză atentă, vor constata că personalități din diferite sectoare ale vieții economice, culturale, științifice, diplomatice etc. au fost îndepărtate de sistem sau chiar au dispărut în condiții misterioase.

Sistemul este controlat de indivizi mediocri, cu analiză primitivă, dar deosebit de atenți și slugarnici așa-ziși globalizări, fluturând neconținut steagul „valorilor fundamentale ale democrației” și „lumii occidentale civilizate”. Trăim ce merităm.

Rod al manipulării – despre care o să vorbim mai pe larg în cele ce urmează – întâlnești, vezi și nu-ți vine să crezi, oameni ignoranți cu studii înalte, ba mai mult, formatori de viitori

Intelectuali care privesc cu detașare nenumăratele fenomene și conexiunile lor când vine vorba de cine conduce cu adevărat România, statutul înjositor pe care și l-a căpătat această țară, ce perspective au copiii noștri de a trăi într-un areal care cândva aparținea unui stat suveran și independent, care se numea România. Cu câtă ușurință, cu câtă inconștientă ne despărțim de jertfele părinților, bunilor și străbunilor noștri. Și aceasta pe fondul dispariției culturii comunitare, a conștiinței de apartenență la valorile spirituale și materiale ale acestei comunități, înlocuite cu acest cult mărunț al egoismului, intoleranței, al socializării virtuale.

Cât de groaznică poate fi această dictatură a banului, cum poate să golească această omenire de ceea ce-i este esențial și anume de umanism.

Mass-media a rezolvat problema. Le dă zilnic subiecte de discuție, cele mai multe la nivel de bârfă, dă posibilitatea zilnică celor interesați de a crea dezbinare în societate, pe diferite criterii, ba chiar ură și răzbunare (ce poate face sărăcia!), cei mai mulți uitând că le este foame, fericiți că discursul primitiv, vulgar, de cele mai multe ori, al preferatului lor a prevalat. Tot media ne sugerează, în funcție de interesele celor care le finanțează, pe cine trebuie să votăm, cine ne este prieten și cine dușman și că problemele de fond ale societății sunt cu totul altele.

Cartea nu va fi pe placul multora, din cel puțin două motive: nu sunt un narator de profesie; nu răspunde liniei, tendinței de manipulare. Nu doresc să fac analize, ci doar să prezint anumite stări, fapte, conjuncturi, pe care le-am trăit, le-am văzut, iar la unele chiar am participat în calitatea de ofițer de contraspionaj și informații externe, timp de 32 de ani, până în anul 2001.

Despre tehnicile de manipulare am discutat în dese rânduri cu colegul și prietenul meu G.I., căruia îi spuneam, în cunoștință de cauză, că de câte ori mă gândesc la acest subiect, parcă văd un complex în care o parte este ocupat de laboratoarele în care se pregătesc „rețetele”, iar în altă parte există un panou cu butoane, fiecare răspunzând unei „rețete”.

Amândoi știam de fapt că „rețetele” distrugerii sistemului socialist cu o economie centralizată aflată în administrarea statului și un regim politic închisat în dogmele unui egalitarism păgubos, cu un sistem de propagandă din ce în ce mai lipsit de realism, închis parcă într-o carapace, devenind tot mai slăbit în acel război rece, s-au elaborat cu mult înainte de lovitura de stat din 1989, după 1980 luptele în acest plan devenind tot mai ascuțite.

Desigur nu toată media, pentru că există una alternativă care se sizează în mod cât mai realist ce se întâmplă în societatea românească. Însă aceasta este mai puțin vizualizată, ba chiar deloc. Unele cotidiane nici nu au rezistat și au falimentat, iar altele au un tiraj scăzut. Ce mai, banii grupurilor de interese au altă destinație, acolo unde se joacă cărțile. Țara, oamenii ei, nu contează.

Nu epuizăm noi aici subiectul, există numeroase lucrări, păreri, dezbateri, cert este că metodele, formele, mijloacele sunt diverse, numeroase, bine articulate în ceea ce privește scopul ce trebuie atins.

Bineînțeles că nimic nu este realizabil dacă la acest întreg cortegiu de metode, mijloace, participanți nu s-ar alătura personaje din structurile politice și de putere, presă, cultură, învățământ, chiar religie din interior, pe care noi îi numim trădători. Spun noi pentru că iată, unii sunt decorați, ba fac parte și din structurile politice și de putere actuale.

Trebuie să fac o remarcă, atunci când fac vorbire despre asemenea forțe și personaje, și anume aceea că în analiză trebuie despărțite cele două entități: regimul politic, forma de organizare statală pe de o parte și țara cu oamenii ei, cu valorile ei, pe de alta. Indiferent de regimul politic în care personal nu cred, țara trebuie dezvoltată, apărută în interesul cetățenilor ei.

Nimeni nu dă dreptul nimănui de a terfeli valorile naționale și materiale ale unui popor, ale credinței, culturii, istoriei, simbolurile naționale pentru care s-au sacrificat generații.

„Tu știi, îi spun prietenului meu, că problema globalizării, în diferite forme, a fost dezbătută în anii '80 în diferite cercuri mai mult

sau mai puțin oculte, mai mult sau mai puțin interesate; pe parcurs vom reveni în ceea ce ne privește pe noi, pentru că pe tema în sine s-au scris tomuri întregi de către specialiști în futurologie, în economie, finanțe, sociologie etc. Nu cred că suntem noi autorizați și competenți să facem asemenea analize, dar suntem competenți să analizăm și în același timp să constatăm de ce am „beneficiat” noi. În anii '80 se vorbea de viitorul Europei de sud-est, de Mitteleuropa, de multinaționale etc., nu știu cât a înțeles lumea obișnuită din asta.

Cert este faptul că odată cu ascuțirea asperităților dintre Est și Vest, în contextul aceluia război rece, serviciile de contraspionaj din țările estice sau din așa-zisul lagăr comunist (ce ineptie!) au simțit o presiune fără precedent și îți aduci aminte propaganda manipuloare declanșată prin intermediul media: presă, posturi de radio etc., declanșată de cercurile de interese și servicii de informații împotriva regimului din România, dar în special al lui Nicolae Ceaușescu.

Bineînțeles că au lucrat cu materialul clientului. Toți angajații, în special ai posturilor de radio, erau români sau de alte naționalități, dar proveniți din România. Pentru aceste servicii erau retribuiți consistent. Nu discut aici corectitudinea comunicărilor și nici veridicitatea sau calitatea angajaților, ci faptul că libertatea de expresie se află la îndemâna celor care posedă asemenea instituții și bineînțeles dispun financiar.

Acest subiect va mai fi adus în discuție, dar libertatea de expresie în cazurile de mai sus și libertatea de expresie la o cafea nu sunt același lucru, iar ultima chiar nu folosește la nimic, injurându-ți conducătorii sau conaționali. Acest lucru nu l-am auzit și nici nu l-am văzut nici în Germania, nici în America, cu toate că, har Domnului, nemulțumiri există și acolo.

Într-adevăr, libertatea este o haină grea și din păcate mulți, poate foarte mulți, nu știu să o poarte. Poate de aceea este nevoie de un sistem legislativ făcut de cei care se pricep și nu ce avem noi acum, făcut după ureche și interese și care a generat anarhie, erodând autoritatea statului și instaurând legea bunului plac.

„Ce este interesant de reținut, legat de presiunea exercitată asupra României de cercurile de interese străine, printre altele?” – întreabă prietenul meu.

Păi, „printre altele” este de reținut faptul că în anii '80, simțind pericolul tehnologiilor avansate, în special ale Japoniei, țările puternic industrializate din vestul Europei au intrat într-un proces de re tehnologizare, care a durat aproximativ trei ani.

În acest timp, țările din C.A.E.R. s-au orientat spre alte piețe, pe care le-au și „ocupat”, astfel că atunci când Occidentul a început să producă masiv, a constatat că are nevoie de o piață care să le asigure desfacerea produselor finite. Cerem scuze cititorului, limbajul nostru nu este de specialitate, conversația este între doi ofițeri de contraspionaj pe evaluări de date și informații obținute prin metode specifice activității lor.

„Deci ținta era eliminarea noastră de pe piețe și transformarea însăși a României într-o piață de desfacere și în final integrarea mai facilă în procesul de globalizare”.

„Exact, însă aici am *contribuit* și noi serios, pentru că am ajuns ca multe sectoare din industrie să nu fie competitive pe piețele de afară, eforturile de re tehnologizare nu au reușit să aducă multe ramuri din industria românească la un nivel care să-i permită să concureze cu industrii care aveau deja, cum am arătat mai înainte, tehnologii avansate, plus că pentru multe produse, chiar dacă erau competitive, prețurile de cost erau ridicate, deci greu vandabile; la multe s-a ajuns ca pe piața externă cursul de revenire să fie chiar 60-70 lei pe dolar, deci profiturile erau mici sau înregistrau chiar pierderi. Dar, mă rog, această temă este sau va fi dezbătută de către specialiști, noi o menționăm doar ca pe o componentă a slăbiciunilor economiei centralizate românești.

Argumente pro se pot aduce cu duiumul, amintind doar situația economică în general a României după al II-lea Război Mondial, o țară eminentă agricolă cu câteva ateliere sau mici întreprinderi din industria ușoară și metalurgică, aproape jumătate din populație

analfabetă, datorii de război împovărătoare, o infrastructură proastă, aproape întreaga rețea de drumuri era de macadam, lipsa imensă de energie electrică, erau doar câteva microcentrale electrice în apropierea marilor orașe, la care s-au mai adăugat și perioade de secetă, care au împovărat și mai mult situația economică și socială din România.

Deci în asemenea conjuncturi eforturile de scoatere a țării din criză și, mai mult, de modernizare, au fost imense și cu mari sacrificii și compromisuri, în situația în care am obținut statutul de țară învinsă și am intrat fără voia noastră în zona de influență sovietică.

„Să ne oprim aici – îmi spune prietenul meu care a lipsit ani buni din Cluj – această temă este dezbătută și răzbătută, întoarsă pe toate fețele, în funcție de cum trebuie să arate în contextul manipulării, să revenim la anii '80”.

„Da, să revenim și să nu trecem chiar ușor peste subiectul «economie». Tu îți aduci aminte că în aprilie 1989 au apărut acele teze care prefigurau «linia» de urmat a societății românești sub toate aspectele și chiar nu era rea deloc, însă era utopică, deoarece era condiționată în mare măsură de nivelul de conștiință, de perceperea societății care era aproape în totalitate diferită sau pe alocuri chiar antagonică acestui sistem de valori din țările cu tradiție în economie liberală?”

Sigur, aici nu poți să faci abstracție, dacă ești cel puțin de bună credință, de faptul că România a fost exploatată și jefuită pur și simplu de-a lungul istoriei de diferite imperii, pe când în așa-zisele țări cu tradiție, care sute de ani s-au îndestulat din țările pe care le-au secat pur și simplu de resurse. De exemplu, fiind în Spania într-o misiune culturală, vizitând printre altele mai multe zile Barcelona, Madridul și nu numai, am remarcat opulența creată de stăpânirea și exploatarea 400 de ani a jumătate din globul pământesc, iar unde n-au fost ei au fost olandezii, englezii, belgienii, francezii etc., așa că atunci când unii politrucii tot fac comparații ar trebui să mai citească sau dacă au citit să-și aducă aminte de niște valori morale care pe ici, pe colo, în punctele esențiale, le lipsesc.

Dar în acest context, înainte de a trece la chestiuni pur profesionale, să-ți povestesc un episod în care am fost personaj principal.

Tu știi că serviciile secrete – nu discut despre cei din direcția de apărare a constituției, așa-zisa poliție politică, unde se poate combate serios cât au făcut bine și cât au făcut rău și cine se victimizează, în orice caz nu cei care au trudit în țara asta și au adus-o la un nivel de dezvoltare pe care nu l-au prevăzut mulți – deci revin, serviciile secrete, nici în România, nici în altă parte, nu au fost și nu sunt de regulă prietenoase regimurilor politice, ele fiind în slujba țării.

Dar revin, în vara lui 1989 m-am întâlnit cu un domn – pot să-i zic amic – activist la Comitetul municipal de partid și, împreună cu o cunoștință comună, șef de restaurant, ne-am dus la stadion, „U” Cluj având meci, dacă rețin, chiar cu Dinamo – atunci echipa lui Mircea Lucescu.

După meci, șeful de local ne-a invitat la el la restaurant, la „una mică”. Aici, amicul meu activistul, aducând în discuție situația generală din România în contextul economiei țărilor din Europa, la un moment dat parcă cineva l-a călcat undeva, a început pe un ton specific activiștilor (astăzi sunt mai mulți și primitivi): „pentru mine, tezele din aprilie sunt adevărata biblie, repetând de câte ori careva dintre noi încerca să ducă discuția în altă parte. La un moment dat, i-am replicat pe același ton: „poți să te p... pe ele dacă nu re tehnologizăm industria, dacă nu facem o economie eficientă suntem mâncați”. Șeful de restaurant a încercat să calmeze spiritele, spunându-mi: „taci, că te pârăște” – i-am spus: „el nu face așa ceva”.

În ianuarie 1990, amicul meu era membru marcant al noului P.N.Ț. L-am întâlnit – era cu soția – și l-am întrebat: „ce părere ai de tezele din aprilie?” Mi-a răspuns, roșind puțin: „eu sunt activist de profesie”. Soția lui a rămas interzisă, dar n-a spus nimic. Eu, în schimb, i-am spus soției mele. Acești oameni erau bine plătiți, aveau o grămadă de oportunități – pentru ce? Pentru a face ceva în ce nu credeau sau nu știau precis despre ce vorbesc. De aceea, într-o seară, la casa de protocol de pe str. Pavlov, Nicu Ceaușescu i-a înjurat de mamă.

„Cum i-a înjurat de mamă?”

„Păi el era cu Nicolae Ceaușescu și cu Elena la Cluj, cu ocazia deschiderii anului universitar. După ce a participat la miting în piața Mihai Viteazu și a vizitat zona industrială, seara au cinat și cuplul prezidențial s-a dus la culcare. Pe terasă au rămas membrii C.P.Ex. care l-au însoțit. Nu-mi aduc aminte precis decât de Bobu și Nicu Ceaușescu, dar mai erau trei. Au rămas la un vin și bineînțeles la discuții. La un moment dat, Nicu l-a atacat direct pe Emil Bobu și l-a întrebat (reproduc aproximativ): „Măi, voi când p... mamelor voastre o să muriți, ca să putem și noi să ne construim o țară ca lumea?” (Am reprodus aproximativ).

Emil Bobu i-a răspuns: „Hai, măi Nicușor, că nu suntem chiar așa răi”.

Probabil de aceea, la Sibiu, un procuror militar care avea în vocabular 30 de cuvinte l-a înfierat ca pe un criminal și l-a ținut prin arest, bolnav și umilit.

Noi am mai discutat asta. Atunci am constatat de fapt cât de departe suntem de lumea civilizată.

Oricum, ca jurist, mi-a fost rușine de un asemenea simulacru de proces în care efectiv să faci „teoria” dreptului, inventând fapte care n-au existat, dând din bălbă în bălbă și jucându-te cu viețile unor oameni, care cu excepția că și-au făcut datoria față de țara lor n-au avut nici o vină. Au prevalat declarațiile infractorilor și ale bolnavilor psihici. A fost începutul Justiției de astăzi, a „statului de drept”, așa ne trebuie.

„Tu erai pe-acolo, adică pe Pavlov?”

„Da, eram cu sectorul acolo împreună cu Puiu Lemnaru, cu Ghiță Isai, dacă-mi aduc aminte, dar am rămas toți cam interziși.

Dar, mă rog, discutam de presiunile din exterior, care au fost din ce în ce mai diversificate, urmărindu-se mai multe ținte.

Prima era Nicolae Ceaușescu, care se încapățâna să consolideze independența și suveranitatea statului român, dar pe de altă parte era vulnerabil, datorită pe de o parte sacrificiilor la care a fost supusă populația, odată cu obligarea României de a-și plăti datoriile externe,

coroborată cu valul de criză economică prin care a trecut întreaga Europă și nu numai.

„Cred că presiunea care se punea atunci pe țările așa-zis comuniste din punct de vedere economic era dublată de una de aceeași intensitate în plan socio-politic – bine zic? – folosindu-se o diversitate largă de metode și mijloace în manipularea populațiilor din țările respective”.

„Ai dreptate și vreau în prima parte să discutăm despre acest subiect referitor la expresia ta «țările așa-zis comuniste». Problema asta cu comunismul este destul de complicată. În primul rând, această sintagmă «regim comunist» este o aberație folosită în acțiunile de manipulare, concomitent cu celelalte forme, care chiar trebuie să creadă că cei mulți trebuie să muncească pentru cei puțini care, chipurile, le dau «papa», cum se exprima un «mare analist politic», pe un post de televiziune. Sensul peiorativ dat acestui concept doctrinar a atins apogeul atunci când, de exemplu, populația României a ajuns să creadă că pământul țării lor, cu toate bogățiile, trebuie vândut unor companii străine, de fapt unor state străine care, chipurile, le administrează mai bine. Am ajuns ca în povestea cu ursul și omul, în care ultimul îi spunea primului: anul acesta semănăm morcovi, sfeclă, ceapă; eu iau rădăcinile, iar tu tulpinile. În anul următor, îi spunea: anul acesta semănăm porumb, grâu, roșii, castraveți, pepeni; eu iau tulpinile iar tu rădăcinile, pentru că așa este corect. Iar ursul zicea: așa este corect”.

Ce este de fapt, în esență, comunismul și de ce pentru noi este încă (și va fi multă vreme) o utopie? Este, nici mai mult, nici mai puțin, un nivel ridicat de conștiință socială, comunitară, ca în Japonia, Suedia, unde tot ceea ce există între granițele lor le aparține, iar membrii comunității caută fiecare să contribuie după capacitatea lui la prosperitatea țării. În Japonia, cel puțin această formă de organizare și acest nivel de conștiință comunitară dăinuie de secole. Pentru fiecare membru al societății este o mândrie dacă reușește să se facă util – nu caută în primul rând partea materială. Cam acesta ar fi comunismul într-o oarecare formă. Oamenii nu caută să se îmbogățească și nici

IPRIS | We know
 să-și construiască fericirea și confortul pe sărăcirea sau necazul altora. Nu există oameni umiliți.

Citeam undeva despre fondatorul și în același timp patronul renumitei uzine HONDA. Acesta a fost reclamat la fisc că și-ar fi însușit sume de bani ocolind legea și și-ar fi construit o vilă somptuoasă.

Inspectorii fiscalului au descins la domiciliul acestuia, dimineața pe la orele 8, unde au fost întâmpinați de o bătrânică. „Pe cine căutați?”, ar fi întrebat doamna. „Pe domnul HONDA”, „îmi pare rău, domnul HONDA a plecat la fabrică la ora 6”. Discuția se purta în fața unei căsuțe modeste înconjurată bineînțeles de o vegetație bogată. „Și unde este casa domnului HONDA”, au întrebat inspectorii, crezând că este casa servitorilor. „Asta este casa domnului HONDA”.

HONDA avea un fiu inginer, dar în fabrică avea un alt tânăr inginer, cu niște calități deosebite. Ca să nu decadă investiția, ci dimpotrivă să se dezvolte, după moartea sa, HONDA i-a asigurat fiului o rentă viageră și l-a numit pe celălalt moștenitorul renumitei fabrici de motociclete și nu numai.

În anii '80, când cercetătorii japonezi au pus la punct tehnologia micro, muncitorii disponibilizați au fost folosiți la selectarea nisipului utilizat în industria electronică, iar alții au fost direcționați spre activități sociale, mulți pentru a vizita săptămânal pensionari, casnice, bolnavi pe care, în discuții, îi informau cu tot ce se petrece în societate. Faceți o comparație.

Suedezii, din taxele de redevență, din exploatarea petrolului, au construit stațiuni în insule pentru pensionari. Noi am dat pe nimic zăcămintele de petrol altora, să prospere. Culmea că cei care au vândut și au distrus întreaga economie românească au secretizat contractele și nu se sesizează nimeni. Unde este așa-zisa societate civilă, unde sunt sindicatele? Unde sunt autoritățile cu competențe în domeniu? Le găsim pe la posturi de televiziune pe post de „analști” și purtători de cuvânt ai celor care ne-au adus în sapă de lemn, explicându-ne nouă ce și cum cu globalizarea, cu UE, cu „valorile fundamentale ale democrației”.

„Ai văzut? La câteva luni după dezastrul din vestul Japoniei, cei loviți de tsunami s-au întors să-și recupereze bunurile. Nimic n-a lipsit, toate erau acolo unde le-au lăsat, apropo de cultura comunitară și de comunism”.

Dându-i un sens peiorativ acestei doctrine și bine inoculată în timp ideea „pericolului comunist” care a sugerat tot ce este mai rău în lumea asta, s-a reușit crearea ideii generale că tot răul ce se întâmplă este de sorginte comunistă. Nu stăm să analizăm și nici să dezvoltăm doctrine, nu este de competența noastră, sunt filosofi, sociologi, analști politici care au în preocupări analize de fond privind viitorul omenirii, dar din activitățile noastre specifice am desprins ideea că cea mai eficientă formă de manipulare a vulgului este folosirea sintagmei „pericolul comunist”. S-a ajuns până acolo încât, mai ales în S.U.A., unde majoritatea cetățenilor sunt rupți de realitățile europene, neputând sau nefiind interesați să călătorească în afara țării, cetățenii statelor din Estul Europei sunt considerați periculoși, necivilizați, în-apoiți. Sigur, în ultimul timp lucrurile s-au mai lămurit, în sensul că yankeii au constatat că majoritatea cetățenilor din „zona comunistă” care au ajuns în S.U.A. sunt în multe cazuri mai pregătiți, mai dotați intelectual decât și-au închipuit, că mulți dintre ei sunt în spatele multor premii Nobel, a multor tehnologii avansate.

„Da”, zice colegul meu, „dar asta s-a făcut și se face, vorbesc de manipulare folosind aceste sintagme, pentru că sunt mai multe pe subiectul ideologiei comuniste, pe fondul ignoranței pe de o parte, și al necunoașterii, al lipsei de cultură, pe de alta, fiind unul din pilonii de bază propagandistici, folosiți în războiul rece”.

Da, s-a ajuns până acolo încât tot ce era, de exemplu în România, era comunist: religia ortodoxă, apele și munții, grâul, drumurile, fabricile etc., oamenii, totul era comunist. Aș fi vrut să abordăm un subiect pe aceeași temă, legat de forme, metode și mijloace de manipulare, dar înainte, vreau să atrag atenția asupra problematicei care, în afara identității sale și misiunii pe care o împlinește, o are în crearea și păstrarea în același timp a unor valori fundamentale laice ale popo-